

ĐẠO ĐỨC SINH VIÊN VIỆT NAM THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

TRẦN THỊ MINH NGỌC*

Tóm tắt: Bài viết phân tích thực trạng đạo đức sinh viên ở Việt Nam dưới tác động của kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế. Theo tác giả bài viết, sự tác động đó không chỉ có tính tích cực mà còn có cả tính tiêu cực. Một bộ phận đáng kể sinh viên có biểu hiện thực dụng; coi lợi ích cá nhân cao hơn tất cả; bàng quan đối với những người xung quanh; có tư tưởng hưởng thụ, ăn chơi; có quan hệ tình dục trước hôn nhân; không chịu học, quay cóp, thuê làm khóa luận tốt nghiệp... Để nâng cao đạo đức sinh viên, cần tăng cường giáo dục đạo đức cho sinh viên; xây dựng chuẩn mực đạo đức trong các trường học; nâng cao vai trò lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước; dự báo các xu hướng biến đổi của đạo đức sinh viên; tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại; phát huy các giá trị đạo đức toàn cầu; loại bỏ những quan niệm đạo đức lỗi thời.

Từ khóa: Đạo đức, sinh viên, đạo đức sinh viên, giáo dục đạo đức.

Từ năm 1986, với dấu mốc là Đại hội VI của Đảng, Việt Nam chính thức bước vào thời kỳ đổi mới, xóa bỏ chế độ bao cấp và chuyển sang nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Một nền kinh tế mở, năng động, mạnh mẽ được xác lập, đang chuyển mình hòa vào dòng chảy của xu hướng toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế. Cùng với quá trình đó, kinh tế thị trường đã bộc lộ tính hai mặt trong sự tác động đến các giá trị tinh thần, đặc biệt là giá trị đạo đức của con người nói chung, của sinh viên nói riêng. Thực tế cho thấy, ngoài những thay đổi theo chiều hướng tiến bộ, trong đời sống đạo đức của sinh viên ở nước ta hiện nay vẫn còn tồn tại một số bất

cập, hạn chế cần được khắc phục.

Các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin luôn đánh giá cao vai trò của thanh niên và rất quan tâm đến công tác giáo dục thanh niên. Ph.Ăngghen từng chỉ rõ giá trị của việc giáo dục thế hệ trẻ trong sự nghiệp cách mạng vô sản; theo ông, những người tiên tiến nhất của giai cấp công nhân hoàn toàn nhận thức được rằng tương lai của giai cấp họ và của cả loài người hoàn toàn tùy thuộc vào việc giáo dục thế hệ công nhân. V.I.Lênin, ngay từ "đêm trước" của Cách mạng Tháng Mười Nga, đã luôn

(*) Tiến sĩ, Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.

quan tâm với một cảm tình đặc biệt đến phong trào cách mạng dân chủ của thanh niên lúc bấy giờ. Người nhấn mạnh rằng, thanh niên là một bộ phận của lực lượng cách mạng và do vậy, Đảng cần chú ý đến vai trò của thanh niên. Đồng thời, V.I.Lênin đã nghiêm khắc phê phán những quan điểm giáo dục không đúng đắn, như thỏa hiệp hoặc khắt khe với thanh niên. Trong bài diễn văn về *Nhiệm vụ của Đoàn Thanh niên* tại Đại hội III toàn Nga của Đoàn Thanh niên cộng sản Nga ngày 2 tháng 10 năm 1920, V.I.Lênin đã khẳng định: Nhiệm vụ của thanh niên nói chung, của Đoàn Thanh niên cộng sản và các tổ chức khác nói riêng, có thể tóm gọn bằng một từ, đó là *học tập*⁽¹⁾.

Kế thừa và phát triển tư tưởng về giáo dục thanh niên của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác – Lênin, Hồ Chí Minh luôn coi trọng việc giáo dục và bồi dưỡng thế hệ trẻ, coi thanh niên là rường cột của nước nhà. Trong lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân ngày 19 tháng 1 năm 1955, Hồ Chí Minh căn dặn: Nhiệm vụ của thanh niên không phải là hỏi nước nhà đã cho mình những gì, mà phải tự hỏi mình đã làm gì cho nước nhà? Người nhấn mạnh nguyên tắc giáo dục thanh niên phải liên hệ chặt chẽ với thực tế, với những cuộc đấu tranh của xã hội. Trường học, gia đình và đoàn thể thanh niên cần phải chú ý đến

giáo dục tư tưởng, thái độ, hoạt động và sinh hoạt hằng ngày của thanh niên để kịp thời khuyến khích, uốn nắn, sửa chữa. Người nhắc nhở thanh niên phải xung phong hăng hái thực hiện khẩu hiệu: "Đâu cần thanh niên có, đâu khó thanh niên làm". Đặc biệt, Hồ Chí Minh hết sức quan tâm đến những nguyên tắc định hướng giáo dục đạo đức cho thanh niên sinh viên. Trong buổi gặp gỡ và trò chuyện với cán bộ và sinh viên Việt Nam ở Trường Đại học Tổng hợp Lômônôxốp, Mátxcova ngày 1 tháng 2 năm 1959, Người nói: "Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản, phải xây dựng con người xã hội chủ nghĩa, con người cộng sản chủ nghĩa. Muốn có con người xã hội chủ nghĩa, cộng sản chủ nghĩa thì phải xây dựng tư tưởng xã hội chủ nghĩa, cộng sản chủ nghĩa"⁽²⁾. Trong *Thư gửi thanh niên* ngày 2 tháng 9 năm 1965, Người căn dặn thanh niên phải luôn luôn trau dồi đạo đức cách mạng, khiêm tốn và giản dị; chống kiêu căng, tự mãn; chống lãng phí, xa hoa. Năm 1969, trong *Di chúc* để lại trước lúc đi xa, Hồ Chí Minh nhận xét về đoàn viên thanh niên và chỉ rõ tầm quan trọng của việc giáo dục đức và tài cho lớp trẻ: "*Đoàn viên và thanh niên*

⁽¹⁾ V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, tập 41, Nxb Tiến bộ, Mátxcova, tr. 354.

⁽²⁾ Hồ Chí Minh (1996), *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 322.

ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục *đạo đức cách mạng* cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa "hồng" vừa "chuyên". Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết"⁽³⁾.

Quán triệt những quan điểm ấy, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi trọng việc giáo dục, bồi dưỡng thanh niên, sinh viên. Trong Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương (khoá VI) tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VII, khi nhận định về vấn đề giáo dục đạo đức cho sinh viên sau 5 năm đổi mới, Đảng ta chỉ rõ rằng, chất lượng giáo dục, nhất là chất lượng giáo dục tư tưởng, đạo đức còn kém, một bộ phận học sinh, sinh viên mờ nhạt về lý tưởng xã hội chủ nghĩa. Đến Đại hội IX, Đảng ta khẳng định: đối với thế hệ trẻ, cần chăm lo giáo dục, bồi dưỡng đào tạo phát triển toàn diện về chính trị, tư tưởng, *đạo đức*, lối sống, văn hoá, sức khoẻ, nghề nghiệp, giải quyết việc làm, phát triển tài năng và sức sáng tạo, phát huy vai trò xung kích trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Chiến lược phát triển thanh niên Việt Nam đến năm 2010 (ban hành kèm theo Quyết định số 70/2003/QĐ-TTg ngày 29 tháng 4 năm 2003 của Thủ tướng Chính

phủ) đã khẳng định mục tiêu tổng quát: tăng cường giáo dục, bồi dưỡng, đào tạo thế hệ thanh niên Việt Nam phát triển toàn diện, trở thành nguồn nhân lực trẻ có chất lượng cao và phát huy tốt vai trò xung kích, sáng tạo của thanh niên trong sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Chiến lược đưa ra 6 mục tiêu cụ thể hoá mục tiêu tổng quát, trong đó mục tiêu đầu tiên, liên quan đến vấn đề giáo dục tư tưởng, chính trị và đạo đức là: "Nâng cao nhận thức chính trị, tinh thần yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, ý thức trách nhiệm công dân, xây dựng phẩm chất tốt đẹp và giáo dục đạo đức cách mạng cho thanh niên".

Chúng ta có thể thấy rằng, giới trẻ, trong đó có sinh viên, những người sinh ra và lớn lên trong thời kỳ đổi mới, là đối tượng nhạy cảm nhất trước những biến đổi vô cùng nhanh chóng của đất nước và thế giới. Họ mang đầy đủ những đặc điểm chung của con người và cả những đặc điểm riêng của lứa tuổi, như trẻ tuổi, có trình độ và năng lực sáng tạo, khả năng tiếp nhận cái mới nhanh và linh hoạt, thích nghi kịp thời với sự thay đổi nhanh chóng của xã hội hiện đại... Những đặc điểm ấy hình thành và phát triển do nguyên nhân chủ quan và khách quan, có mặt tích cực và tiêu cực.

⁽³⁾ *Sđd*, tập 12, tr. 498.

Sự chuyển biến tích cực của đời sống kinh tế - xã hội dưới tác động của cơ chế thị trường đã làm cho điều kiện sống cơ bản của nhiều gia đình Việt Nam thay đổi theo chiều hướng tiến bộ. Phần đông sinh viên Việt Nam có điều kiện sống tốt hơn cả về vật chất lẫn về tinh thần, được tiếp nhận nhiều kênh thông tin, được tiếp cận với nhiều phương tiện giáo dục hiện đại, khoa học, nên điều kiện học tập ngày càng tốt hơn. Họ có tri thức rộng, tư duy năng động, sáng tạo, ham mê tìm hiểu khám phá thành tri thức khoa học và đạt được nhiều thành tựu đáng khâm phục trên tất cả các lĩnh vực học tập, nghiên cứu khoa học, hoạt động văn hoá văn nghệ, thể dục thể thao.

Trong những năm qua, công tác giáo dục - đào tạo được Đảng và Nhà nước đặc biệt quan tâm, coi là quốc sách hàng đầu. Đối với các nhà trường, việc xây dựng môi trường đạo đức, văn hoá lành mạnh, *một mặt*, tạo cho sinh viên có nhiều cơ hội thể hiện năng lực, sở trường; *mặt khác*, tạo sân chơi cho họ bằng chính những hoạt động văn hoá văn nghệ, thể dục thể thao, giao lưu... Nhiều cấp ủy Đảng, chính quyền, tổ chức Đoàn trong nhà trường rất chú trọng việc tổ chức những đợt sinh hoạt chính trị nhân các ngày lễ, ngày kỷ niệm nhằm tuyên truyền, giáo dục đạo đức cho sinh viên. Nhiều trường đại học, cao đẳng, như Đại học Kinh tế quốc dân,

Đại học Sư phạm Hà Nội, Đại học Giao thông Vận tải, Đại học Bách khoa..., đã đầu tư xây dựng cảnh quan môi trường khang trang, sạch đẹp, có hệ thống thiết chế văn hóa cơ bản (hội trường, nhà văn hóa, nhà truyền thống, nhà thi đấu đa năng, sân vận động, sân khấu ngoài trời, thư viện điện tử hiện đại...) tạo điều kiện cho sinh viên có một môi trường tốt trong việc học tập, nghiên cứu và hưởng thụ văn hoá, bước đầu hình thành ở sinh viên ý thức tốt đẹp về nhà trường.

Để tạo điều kiện tốt về nơi ăn, chốn ở cho sinh viên, phần lớn các trường đã cố gắng trong việc tạo một môi trường mỹ quan, sạch đẹp, vệ sinh tại các khu ký túc xá, cùng với nhiều hoạt động văn hóa, văn nghệ tại đó (như khu ký túc của Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Bách khoa, Đại học Kinh tế quốc dân, Đại học Ngoại ngữ, Đại học Y Hà Nội, Đại học Nông nghiệp Hà Nội...). Kết quả của sự nỗ lực đó được thể hiện trong nhiều lĩnh vực. Sinh viên Việt Nam đã đạt được nhiều thành tích to lớn trong học tập, nghiên cứu khoa học, văn hoá, thể thao trong nước và quốc tế. Trong phong trào *Thanh niên tình nguyện* do Trung ương Đoàn phát động, thanh niên sinh viên luôn là lực lượng nòng cốt, đi đầu. Các em đem tri thức, lòng quyết tâm, sự quan tâm tới cộng đồng... đến mọi miền của Tổ quốc, đặc biệt là vùng sâu, vùng xa, vùng khó

khăn; giúp đỡ nhân dân cải thiện môi trường sống, môi trường văn hoá... Phong trào “*Hiến máu nhân đạo*”, “*Tiếp sức mùa thi*”... được nhiều sinh viên quan tâm hưởng ứng. Những phong trào đó nói lên ý thức đạo đức cộng đồng, ý thức tiên phong gương mẫu của sinh viên đã được nâng cao.

Thời kỳ hội nhập quốc tế, toàn cầu hoá diễn ra song song với việc đề cao tính cá nhân, xem xét các giá trị đạo đức dưới góc độ cá nhân, phẩm chất cá nhân. Tính cá nhân được coi như một trong những thước đo của hành động đạo đức hay phi đạo đức, đã tạo điều kiện phát huy sức sáng tạo cá nhân, làm cho cá nhân chủ động và nhanh chóng tiếp cận với những cái mới trong khoa học, kỹ thuật và công nghệ, chịu khó học hỏi kiến thức phục vụ cho nghề nghiệp và công việc. Làm được điều đó một cách triệt để nhất, rõ ràng nhất, không ai khác ngoài sinh viên - đối tượng trẻ có tri thức, lớn lên trong môi trường mới, có điều kiện tiếp cận cái mới hơn... Đây là đối tượng mà sự liên hệ với truyền thống chưa thật sự sâu đậm, nên dễ dàng từ bỏ quan niệm truyền thống lỗi thời để tiếp thu cái mới, chấp nhận những giá trị mới trong một môi trường hết sức năng động.

Một tác động tích cực đối với đạo đức sinh viên là tạo ra sự đồng nhất tương đối giữa quan niệm đạo đức và quy tắc ứng xử của cộng đồng sinh viên

Việt Nam với các quan niệm đạo đức và quy tắc ứng xử chung mang tính quốc tế. Với ưu thế của tuổi trẻ, lại được trang bị ngoại ngữ, tin học, với sự hỗ trợ của các phương tiện thông tin hiện đại và việc mở rộng, đa dạng hóa tiến trình giao lưu quốc tế, sinh viên Việt Nam ngày nay đã hoà kịp vào dòng chảy mới trong quá trình hội nhập. Điều đó tạo ra sự xích lại gần nhau giữa các giá trị đạo đức trong một tinh thần cảm thông và cởi mở. Các quan niệm đạo đức của sinh viên Việt Nam, bên cạnh cái riêng của mình, đang xuất hiện những cái chung hoà nhập cùng thế giới, mở ra những cơ hội giao lưu, học hỏi. Những rào cản đạo đức nào không còn phù hợp trong việc điều chỉnh hành vi sẽ bị vượt qua, thể hiện khá rõ nét ở sinh viên. Có thể dự đoán về một xu hướng đạo đức được quốc tế hoá, vừa trên cơ sở thống nhất những quy tắc đạo đức chung của con người, vừa giữ được truyền thống tốt đẹp của dân tộc nói chung, đạo đức sinh viên Việt Nam nói riêng.

Sự tác động của các yếu tố trên không chỉ mang tính tích cực, mà còn hàm chứa cả tính tiêu cực. Tác động tiêu cực rõ nét nhất là biểu hiện thực dụng trong quan niệm đạo đức và hành vi ứng xử ở một bộ phận không nhỏ sinh viên. Trào lưu dân chủ hoá, làn sóng công nghệ thông tin và việc nâng cao dân trí đã làm ý thức cá nhân, cụ thể là sinh viên, được

tăng lên; họ ý thức cao về bản thân mình và muốn thể hiện vai trò cá nhân. Tuy nhiên, cái cá nhân nhiều khi lấn át cái cộng đồng, họ coi lợi ích cá nhân quan trọng hơn tất cả. Họ cho rằng, kinh doanh là hoạt động đem lại lợi nhuận bằng bất cứ giá nào và không cần đếm xỉa đến vấn đề đạo đức. Quan niệm đó dẫn đến một biểu hiện nguy hiểm là thái độ bàng quan đối với những người xung quanh, cho dù các phong trào tình nguyện được phát động khá rầm rộ trong sinh viên, nhằm giáo dục và tuyên truyền tinh thần vì cộng đồng. Một số sinh viên so đo sự hy sinh và quan tâm đến người khác là việc làm đưa lại lợi ích gì cho chính mình.

Cùng với đó, sự du nhập lối sống và sản phẩm công nghệ hiện đại từ các nước phát triển đã dần dần làm không ít sinh viên xa rời các giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp vốn vẫn đang phù hợp với thời kỳ hiện đại. Ở không ít sinh viên đã hình thành tư tưởng hưởng thụ, ăn chơi, đua đòi, chịu tác động của tệ nạn xã hội, dễ bị dao động về mặt định hướng đạo đức và lối sống trong bối cảnh một nền kinh tế, xã hội mở cửa. Các quan niệm đạo đức trong một bộ phận sinh viên đang bị lệch chuẩn, đặc biệt một số sinh viên quan niệm cho rằng, đạo đức và lợi ích cá nhân là hoàn toàn đồng nhất trong mọi lúc, ở mọi nơi. Diễn hình như Games Online (GOL) đã trở thành một

cơn nghiện mang tính xã hội và phổ biến trong giới trẻ. GOL đã dần mất đi ý nghĩa là một trò giải trí tích cực. Gần như 100% sinh viên nam chơi GOL và nhiều người trong số họ nghiện trò chơi này. Hiện tượng lơ đãng trong sinh viên cũng đang trở thành vấn đề báo động. Một số sinh viên chơi đề đến hàng triệu đồng, thậm chí tới cả trăm triệu đồng.

Một vấn đề nhức nhối khác trong đời sống sinh viên nước ta hiện nay là hiện tượng sống thử. Theo số liệu điều tra năm 2005 cho thấy, có tới 56,3% trong số 13.611 phiếu thăm dò ủng hộ chọn sống thử. Từ sống chung với phim sex đến sống thử đối với sinh viên hiện nay là khoảng cách quá ngắn. Qua nghiên cứu 243 sinh viên (123 nữ và 120 nam) của Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn thì có 23% sinh viên có quan hệ tình dục trước hôn nhân. Trong đó, nữ sinh viên từng quan hệ tình dục là 14,6% và nam sinh viên là 32,5%. Đáng chú ý, gần 40% số người đã quan hệ tình dục lại có quan hệ với người khác không phải là người mình đang yêu (31% là nam và 8% là nữ). Hiện nay, số lượng bạn trẻ có quan hệ tình dục ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường gia tăng. Cũng qua khảo sát, chỉ có 28,9% sinh viên có thái độ kiên quyết phản đối vấn đề quan hệ trước hôn nhân; 32,8% chấp nhận nếu họ yêu thực sự; 5,4% cho đó là chuyện bình thường. Điều này phản ánh

xu hướng dễ chấp nhận quan hệ tình dục trước hôn nhân trong sinh viên ngày nay, quan niệm về tình yêu và hôn nhân của họ “thoáng hơn”, dễ tiếp cận với lối sống phương Tây. Đây là sự suy thoái trong lối sống, trong chuẩn mực về đạo đức, sự suy nghĩ lệch lạc về tình yêu và sức khỏe sinh sản...

Theo khảo sát của Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, trong đời sống sinh viên hiện nay đáng lo ngại là hiện tượng sinh viên có tư tưởng không chịu học hành, xin điểm, quay cóp. Chỉ có khoảng 30% sinh viên say mê học tập, tích cực tham gia các sinh hoạt tập thể; 10% sinh viên rất tích cực và hứng thú tham gia những hoạt động vui chơi, giải trí, hưởng thụ những thú vui của tuổi trẻ và thể hiện lối sống tiêu dùng hiện đại, sành điệu; còn lại 60% sinh viên thể hiện lối sống thụ động, ít tham gia vào các hoạt động chính trị - xã hội và văn hóa thể thao chung. Gần đây, tác động tiêu cực của môi trường ảo đã hiện thực hoá qua một số vụ xung đột ngoài đời. Bởi thế, sự dối lừa được coi là chuyện bình thường. Nhiều sinh viên không cho rằng việc sao chép tài liệu, ăn cắp ý tưởng trong quá trình làm bài thi, viết tiểu luận và khoá luận là một hành vi phi đạo đức. Ngoài những sinh viên chăm chỉ học hành, kiên trì phấn đấu, còn có không ít sinh viên sống thiếu lý tưởng, hoài bão, thiếu

động cơ học tập. Việc học hành của một bộ phận sinh viên còn mang tính đối phó: đối phó với kỳ vọng và sự quan tâm của bố mẹ, gia đình, với quy chế của nhà trường, với sự kiểm tra của thầy cô. Vì thế, nhiều sinh viên trốn học, nhờ điểm danh, không chịu học tập nghiêm cứu, quay cóp, thuê làm khoá luận, đồ án tốt nghiệp, hoặc thi hộ, mở đường dây thi thuê trong kỳ thi tuyển sinh vào đại học và cao đẳng để kiếm lời bất chấp mọi thủ đoạn. Hiện tượng mua bằng, bán điểm, chạy thầy, chạy điểm không còn là chuyện hiếm thấy ở một số trường cao đẳng, đại học và trung học chuyên nghiệp hiện nay. Chính hiện tượng tiêu cực này đã phần nào làm tha hoá nhân cách của chính số sinh viên ấy và một số người thầy (chuyện ga tình lấy điểm, thầy giáo quấy rối tình dục nữ sinh...). Điều đáng lo ngại là, nhiều sinh viên coi đó là chuyện bình thường, không liên quan đến tiêu chí đạo đức, trong khi ở các nước phát triển sự lừa dối là hành vi bị lên án mạnh nhất trong môi trường học đường.

Sự thực dụng trong học tập, trong cách sống do ảnh hưởng của lối sống và sản phẩm công nghệ hiện đại từ các nước phát triển đã làm không ít sinh viên xa rời các giá trị đạo đức truyền thống. Những biểu hiện văn hóa lệch lạc, lối sống thiếu lành mạnh, những hiện tượng tha hóa, những sai lệch chức

năng, lệch chuẩn mực giá trị, đạo đức, xa rời thuần phong mỹ tục của dân tộc... đã và đang xuất hiện trong đời sống văn hóa của sinh viên; Vấn nạn bạo lực học đường có xu hướng gia tăng (xuất hiện nhóm “nữ quái”, nữ “đầu gấu” trong trường học); sự vi phạm pháp luật ngày càng nghiêm trọng (phát tán văn hóa phẩm đồi trụy, gây án nơi học đường, nghiện hút, lô đề, cờ bạc, đua xe...). Sự lạnh lùng trong các mối quan hệ tình cảm ngày càng lan rộng trong một bộ phận sinh viên. Lời một bài hát: *"tình yêu đến em không mong đợi gì, tình yêu đi em không hề hối tiếc"* không thể không đáng suy nghĩ. Đó là biểu hiện của lối sống lạnh lùng, vô cảm, thiếu hụt những đam mê và khát vọng vốn là tài sản quý báu của tuổi trẻ.

Hiện nay, các trường đại học đã có nhiều cố gắng trong công tác xây dựng môi trường văn hoá, đạo đức lành mạnh tại trường học, nơi cư trú; nhưng thực tế xung quanh vấn đề môi trường văn hoá, nhu cầu thị hiếu, điều kiện hưởng thụ văn hóa của sinh viên hiện đang biến đổi theo nhiều chiều hướng khác nhau khá phức tạp. Việc tham gia hoạt động và điều kiện hưởng thụ văn hoá tại trường học đã có khó khăn, thì tại nơi ở của sinh viên lại càng khó khăn hơn. Hoạt động mang tính xã hội trong nhiều trường đại học chỉ thu hút được một số ít sinh viên có điều kiện tham gia. Nhiều

sinh viên ở ngoại trú rất ít có điều kiện tham gia các hoạt động tập thể. Sự mở rộng quá nhanh quy mô đào tạo và sự phát triển cơ sở vật chất vốn có như “chiếc áo quá chật” đã bộc lộ nhiều mâu thuẫn. Có thể thấy rõ nhất ở việc xây dựng khu nội trú cho sinh viên. Thực tế, nhà trường mới chỉ đáp ứng được khoảng gần 1/3 nhu cầu nơi ở cho sinh viên, chưa kể nhiều trường không có ký túc xá. Các khu nội trú cho sinh viên luôn ở trong tình trạng quá tải. Do thiếu những điều kiện tham gia các hoạt động giao lưu tập thể, các hoạt động văn hoá, thể thao, các điều kiện hưởng thụ các dịch vụ văn hoá lành mạnh, nhiều sinh viên đã tìm đến các loại hình dịch vụ phản văn hoá ở ngay cổng trường, bên khu nhà trọ... Bên cạnh đó, nhiều sinh viên có thái độ đòi hỏi hơn là sự hy sinh, ước muốn hưởng thụ nhiều hơn là đóng góp, ít chú ý đến nghĩa vụ và trách nhiệm công dân... Số khác còn bần khoản trong xác định lý tưởng của mình. Hiện việc giáo dục chính trị, giáo dục lý tưởng, đạo đức lối sống trong nhà trường, vai trò của tổ chức Đoàn còn nhiều vấn đề bất cập, đáng lo ngại.

Từ thực trạng trên để nâng cao đạo đức sinh viên chúng tôi kiến nghị:

Một là, cần nâng cao nhận thức của toàn xã hội về vai trò, vị trí của đạo đức sinh viên; coi trọng việc tuyên truyền, giáo dục nhằm xây dựng đời sống đạo

đức, lối sống đạo đức lành mạnh, trong sáng cho sinh viên. Xác định đây là công việc của cả xã hội; có định hướng đúng cho sinh viên về mặt phẩm chất, tư cách, nguyên tắc đạo đức. Huy động các phương tiện thông tin đại chúng biểu dương kịp thời tập thể, cá nhân điển hình tiên tiến, phê phán những biểu hiện lệch lạc trong đạo đức, lối sống và sinh hoạt văn hoá của sinh viên. Tuyên truyền rộng rãi cuộc vận động sinh viên “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”.

Hai là, hoàn thiện cơ chế, chính sách về xây dựng đời sống đạo đức, chuẩn mực đạo đức trong các trường học; đẩy mạnh các phong trào “nói lời hay, làm việc tốt” trở thành phổ biến trong xã hội; đẩy mạnh xã hội hoá việc xây dựng những quy tắc, quy phạm, chuẩn mực đạo đức, làm tiền đề xây dựng lối sống có văn hoá trong các nhà trường.

Ba là, nâng cao năng lực lãnh đạo của tổ chức Đảng, hiệu quả quản lý của Nhà nước và vai trò của tổ chức đoàn thể chính trị, xã hội, nghề nghiệp trong lĩnh vực xây dựng đời sống văn hoá, đời sống đạo đức của sinh viên trong các trường học; tổ chức thường xuyên các hoạt động văn hóa thể thao lành mạnh, hấp dẫn, tạo sân chơi bổ ích cho sinh viên để họ tránh xa các tệ nạn xã hội.

Bốn là, tổ chức nghiên cứu khoa học định kỳ hàng năm, trong đó chú trọng việc dự báo các xu hướng phát triển của

đạo đức trong đời sống sinh viên; kịp thời phát hiện những nhân tố mới để tuyên truyền nhân rộng, cung cấp những luận cứ khoa học cho việc hình thành cơ chế, chính sách về xây dựng đời sống đạo đức, văn hoá trong nhà trường.

Năm là, mở rộng giao lưu, hợp tác với nước ngoài; khuyến khích những trường có điều kiện chủ động tổ chức các hoạt động giao lưu, hợp tác văn hoá với các trường học tiên tiến ở khu vực và thế giới nhằm tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hoá nhân loại và kinh nghiệm tổ chức xây dựng đời sống văn hoá trong trường học. Từ đó, kế thừa và phát huy những giá trị đạo đức toàn cầu, loại bỏ những quan niệm đạo đức cũ, cổ hủ, lỗi thời không còn phù hợp với tình hình hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, tập 41, Nxb Tiến bộ, Mátxcova, tr. 354.
2. Hồ Chí Minh (1996), *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Nguyễn Trọng Chuẩn, Nguyễn Văn Phúc (đồng chủ biên) (2003), *Mấy vấn đề đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
4. Trần Văn Thụy (2013), “Tu dưỡng đạo đức cách mạng của thanh niên học sinh theo gương Hồ Chí Minh”, Tạp chí *Khoa học xã hội Việt Nam*, số 1.
5. Hoàng Đình Cúc (2013), “Nâng cao đạo đức nghề báo ở Việt Nam hiện nay”, Tạp chí *Khoa học xã hội Việt Nam*, số 1.

